

Tatiana-Lăcrămioara ȘOLDĂNESCU*

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului martie – mai 2021

Garanțiile procedurale în cazul expulzărilor de străini – art. 1 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Hotărârea Curții din 9 martie 2021, Hassine c. României, cererea nr. 36328/13

Aspecte analizate de către Curte:

- Garanțiile procedurale în cazul expulzărilor de străini;
- Expulzarea dispusă de o instanță din motive de securitate națională pe baza informațiilor clasificate ce nu au fost comunicate reclamantului și în absența unor garanții suficiente;
- Absența examinării de către o instanță națională independentă a necesității unor restricții semnificative asupra drepturilor procedurale ale reclamantului;
- Nicio informație primită de către reclamant cu privire la comportamentul său concret care ar fi putut pune în pericol securitatea națională și cu privire la parcursul momentelor cheie ale procedurii;
- Nicio compensare pentru limitările suferite întrucât decizia de expulzare a fost luată de către înalte autorități judiciare independente

Situația de fapt

Reclamantul este un cetățean tunisian, ajuns în România în cursul anului 2007, stabilit în Cluj-Napoca și căsătorit cu un cetățean român, cu care a avut un copil, obținând astfel un permis de ședere valabil până în anul 2015.

În 2012 Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București a sesizat Curtea de Apel București solicitând declararea reclamantului persoană indezirabilă, cu consecința interzicerii acestuia șederea în România pentru o perioadă de 5 ani. În motivare, Parchetul a arătat că deține informații de la Serviciul Român de Informații (SRI) clasificate ca secrete, potrivit cărora existau indicii temeinice că reclamantul ar fi fost angajat în activități de natură să pună în pericol securitatea națională.

Reclamantul a primit o citație în data de data de 7.11.2012, ora 17:00, potrivit căreia

* *Doctorand, Facultatea de Drept, Universitatea din București.
Email: tatiana.soldanescu@drept.unibuc.ro
Manuscris primit la 29 iunie 2021.*

trebuia să se prezinte în fața Curții de Apel București la data de 9.11.2012, ora 09:00. Pentru acest termen reclamantul a formulat o cerere de amânare a judecății solicitând acordarea unui nou termen în vederea angajării unui avocat și pregătirea apărării, iar soția acestuia a formulat o cerere de intervenție, întemeiată pe dreptul la respectarea vieții de familie. Instanța a respins cererea de amânare formulată de reclamant întrucât cauza avea un caracter urgent, iar din actele depuse la dosar rezulta că reclamantul ar fi luat deja legătura cu un avocat. În aceste condiții, în lipsa reclamantului, instanța a respins cererea de intervenție formulată de soția acestuia, a încuviințat proba cu înscrisurile clasificate depuse la dosar și a dispus declararea reclamantului persoană indezirabilă pe teritoriul României pentru o perioadă de 5 ani, dispunând și reținerea acestuia, luarea în custodie publică până la executarea măsurii îndepărtării. În seara de 9.11.2012 reclamantul a fost arestat și dus la centrul de detenție administrativă Arad.

La 20.11.2012, avocatul reclamantului a formulat recurs la Înalta Curte de Casație și Justiție împotriva hotărârii Curții de Apel, prin care a criticat modalitatea de citare, încălcarea dreptului la apărare și a principiului contradictorialității, având în vedere că nu a avut acces la informațiile clasificate transmise de SRI întrucât nu deținea un certificat ORNIS. Recursul reclamantului a fost respins la 12.12.2012, instanța supremă reținând că procedura de citare a fost efectuată în mod corespunzător și că instanța în mod corect a respins cererea de amânare. Instanța a mai reținut că a fost respectat principiul contradictorialității și că soluția primei instanțe este temeinică și legală întrucât a fost luată după verificarea conformității cu prevederile legale și cu respectarea justului echilibru între măsurile necesare a fi luate pentru prevenirea terorismului și obligația de a respecta drepturile omului. În ceea ce privește încălcarea art. 6, instanța a reținut că acesta nu a fost încălcat întrucât reclamantul a avut acces la o instanță și s-a putut prevala de garanțiile procedurale, precum și că în temeiul art. 1 par. 2 din Protocolul nr. 7 la Convenție un străin poate fi expulzat înainte de exercitarea drepturilor enumerate la primul paragraf, când expulzarea este necesară în interesul ordinii publice sau se întemeiază pe motive de securitate națională.

Pe 5.12.2012 reclamantul a fost îndepărtat de pe teritoriul României și trimis înapoi în Tunisia. Măsura interzicerii intrării pe teritoriul României a încetat în noiembrie 2017.

În fața Curții reclamantul și-a întemeiat plângerea pe încălcarea art. 5 par. 1 și 4 (dreptul la libertate și la siguranță; dreptul la o revizuire rapidă a legalității măsurii), susținând că măsura reținerii administrative în vederea expulzării a reprezentat o privare nelegală de libertate și că nu a beneficiat de un remediu efectiv în această privință. De asemenea, reclamantul și-a întemeiat plângerea pe art. 1 din Protocolul nr. 7 la Convenție (garanțiile procedurale în cazul expulzării de străini), susținând că nu a beneficiat de garanții împotriva arbitrariului. Reclamantul s-a plâns și că măsura luată împotriva sa i-a încălcat dreptul la respectarea vieții private și de familie, în temeiul art. 8.

Motivarea și soluția Curții

În ceea ce privește încălcarea art. 5 par. 1 și 4, Curtea a reținut că reclamantul nu a contestat în fața instanțelor interne măsura reținerii administrative anterioare îndepărtării

sale de pe teritoriul României, ci s-a limitat la a contesta doar soluția de declarare a sa ca persoană indezirabilă. Pentru aceste motive, Curtea a respins ca inadmisibilă plângerea pe acest articol, întrucât reclamantul nu a epuizat căile interne de atac.

Referitor la încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 7 la Convenție, Curtea a constatat că legislația internă nu i-a permis reclamantului să consulte documentele existente la dosarul cauzei și astfel drepturile reclamantului în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 7 i-au fost limitate substanțial. Prin urmare, Curtea a procedat la o analiză a necesității restricțiilor impuse.

Astfel, Curtea a constatat că instanțele naționale au afirmat de la început că reclamantul nu avea dreptul să consulte dosarul, fără însă a face și o analiză asupra necesității unei astfel de limitări a drepturilor acestuia. În acest sens, Curtea a constatat că reclamantului nu i-au fost aduse la cunoștință informații relevante cu privire la faptele ce i se imputau, fiind indicate doar textele de lege care reglementau conduita persoanei în cauză și că însăși hotărârea Curții de Apel s-a limitat la a statua că faptele reproșate reclamantului au fost calificate drept acte de terorism, de aderare și sprijinire a actelor de terorism, doar prin indicarea temeiului de drept, fără însă a descrie comportamentul concret care a condus la declararea reclamantului drept persoană indezirabilă. Curtea a avut în vedere și faptul că cererea de amânare formulată de reclamant a fost respinsă, perioada scurtă pentru citare și faptul că nu a beneficiat de posibilitatea efectivă de a angaja un avocat. În aceste condiții, decizia Curții de Apel de a examina cauza în absența reclamantului a avut drept consecință negarea garanțiilor procedurale la care acesta era îndreptățit.

Prin urmare, Curtea a reținut că reclamantului i s-au impus limitări substanțiale ale drepturilor procedurale, fără ca aceste limitări să fi fost examinate și justificate în mod corespunzător de către o autoritate independentă la nivel intern. Curtea a adăugat că simplul fapt că decizia de expulzare a fost luată de o instanță judiciară independentă nu este suficientă pentru a contrabalansa limitările pe care reclamantul le-a suferit în exercitarea drepturilor sale procesuale. Pentru aceste motive, Curtea a constatat că a existat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 7 la Convenție.

Având în vedere constatările sale în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 7 la Convenție, Curtea a considerat că nu mai este necesar să examineze plângerea în temeiul art. 8.

Satisfacție echitabilă

Curtea a reținut că România trebuie să îi plătească reclamantului suma de 5.000 de euro cu titlu de daune morale.

Dreptul la respectarea vieții private și de familie - art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Hotărârea Marii Camere din 8 aprilie 2021, *Vavříčka și alții c. Republicii Ceha*, cererea nr. 47621/13 și alte 5

Aspecte analizate de către Curte:

- Respectarea vieții private;
- Amendarea părinților și excluderea copiilor de la învățământul preșcolar pentru refuzul de a respecta obligația legală de vaccinare a copiilor;
- Consensul general european pentru a atinge gradul cel mai înalt de acoperire a vaccinului;
- Solidaritatea socială față de cei mai vulnerabili, manifestată prin asumarea de către restul populației a unui risc minim sub forma vaccinării;
- Abordare obligatorie care răspunde unei nevoi sociale presante de a proteja sănătatea individuală și publică împotriva bolilor bine cunoscute de medicină și de a proteja împotriva oricărei tendințe descendente a ratei de vaccinare a copiilor;
- Politica obligatorie în concordanță cu interesul superior al copilului să fie considerată atât individual, cât și ca grup și care necesită protejarea fiecărui copil prin imunizare;
- Sistemul intern care permite excepții și să fie însoțit de garanții procedurale;
- Luarea precauțiilor necesare, inclusiv monitorizarea siguranței vaccinurilor utilizate și verificarea posibilităților de contraindicații în fiecare caz individual;
- Amenzi care să nu fie excesive și fără repercusiuni asupra educației copiilor de vârstă școlară;
- Proportionalitatea măsurilor contestate cu obiectivele legitime urmărite;
- Respectarea marjei de apreciere

Situația de fapt

Cauza vizează șase cereri depuse astfel: de către un tată care, omițând vaccinarea copiilor săi, a comis o infracțiune minoră pentru care a fost sancționat cu amendă și de către 5 reclamanți copii care fie nu au fost admiși la grădiniță, fie înscrierile lor au fost anulate, deoarece nu au fost (în mod corespunzător) vaccinați în conformitate cu legislația națională relevantă. Motivele invocate de părinți pentru justificarea refuzului vaccinării copiilor au fost variate și erau în principal legate de nocivitatea percepută a vaccinurilor și de credințe și convingeri nespecificate.

În Republica Cehă, la acel moment (2013-2015), era obligatorie pentru toți rezidenții imunizarea împotriva a nouă boli, iar cei care nu respectau această obligație riscau să fie sancționați cu amendă. În plus, numai copiii complet vaccinați puteau fi admiși atât în instituțiile preșcolare publice, cât și în cele private.

Reclamanții și-au întemeiat plângerile pe art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie), art. 9 (libertatea de gândire, de conștiință și de religie), art. 2 (dreptul la

viață), art. 6 (dreptul la un proces echitabil), art. 13 (dreptul la un remediu efectiv) și art. 14 (interzicerea discriminării) ale Convenției, precum și pe art. 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție (dreptul la instruire).

Reclamanții și-au motivat cererile pe faptul că sancțiunile impuse acestora pentru nerespectarea schemei de vaccinare obligatorie au încălcat dreptul lor la autonomie personală în ceea ce privește luarea deciziilor privind sănătatea lor sau a copiilor primului reclamant, drept protejat în temeiul art. 8. Reclamanții s-au întemeiat și pe dreptul părinților de avea grijă de copiii lor în conformitate cu opiniile, convingerile și conștiința lor. În acest context, ei au invocat interesul superior al copilului, care ar trebui să fie evaluat în primul rând de către părinți, iar intervenția statului să fie permisă doar ca ultimă soluție. Reclamanții copii au invocat și dreptul lor la dezvoltarea personală, care a fost afectată prin excluderea lor din învățământul preșcolar și de impactul pe care l-a avut această excludere asupra vieții de familie.

Potrivit reclamanților, obiectivele de sănătate publică ar putea fi atinse prin mijloace mai puțin intruzive decât excluderea copiilor nevaccinați din învățământul preșcolar. În acest sens, aceștia au arătat că schemele de vaccinare voluntară, bazate pe motivația pozitivă, erau atât mai eficiente, cât și mai proporționale.

Motivarea și soluția Curții

În opinia Curții, pretențiile reclamanților în temeiul art. 9, 2, 6, 13 și 14 erau inadmisibile (par. 338, 347) și cererile lor trebuiau evaluate doar în temeiul art. 8. După această evaluare, Curtea nu a considerat necesar să examineze cererile lor în temeiul art. 2 din Protocolul nr. 1 (par. 345).

Curtea a reamintit că „vaccinarea obligatorie, ca intervenție medicală involuntară, reprezintă o ingerință în dreptul la respectarea vieții private” în temeiul art. 8 (par. 263). Deși vaccinările contestate nu fuseseră efectiv efectuate, Curtea a considerat că simplele consecințe directe ale nerespectării acestei obligații reprezentau o ingerință (par. 263). Astfel, ca în majoritatea cazurilor întemeiate pe art. 8, hotărârea Curții a avut la bază analiza necesității și proporționalității.

Evaluând dacă limitarea era justificată în temeiul art. 8 par. 2 din Convenție, Curtea a statuat mai întâi că măsura vaccinării a fost introdusă printr-o dispoziție legală accesibilă și previzibilă (par. 266-271) și a urmărit scopul legitim al protecției sănătății și drepturilor altora (par. 272). În aceste condiții, Curtea a procedat la analiza cerinței referitoare la necesitatea ingerinței într-o societate democratică.

Pentru început, Curtea a recunoscut că statele părți se bucură de o largă marjă de apreciere în chestiuni legate de politica de sănătate publică (par. 280), întărită de lipsa consensului european cu privire la caracterul potrivit al programului obligatoriu de vaccinare (par. 278). În același timp, Curtea a avut în vedere consensul științific și poziția comună a guvernelor europene cu privire la necesitatea, eficacitatea și siguranța vaccinărilor și a constatat că Republica Cehă nu este singurul stat european care a optat pentru un model obligatoriu. Această concluzie a fost influențată și de valoarea solidarității sociale și de „datoria de a proteja sănătatea tuturor membrilor societății, în special a celor

care sunt deosebit de vulnerabili în ceea ce privește anumite boli și în numele cărora restul populației a fost rugată să își asume un risc minim sub forma vaccinării” (par. 279). În consecință, Curtea a concluzionat că statele se bucură de o marjă de apreciere largă.

Curtea a continuat subliniind că statele au obligația pozitivă de a lua măsuri adecvate pentru a proteja viața și sănătatea celor aflați în jurisdicția lor (par. 282). Curtea a constatat că Republica Cehă a impus vaccinarea obligatorie ca răspuns la nevoia socială de a proteja sănătatea individuală și publică și de a preveni o tendință descendentă a ratei de vaccinare în rândul copiilor (par. 284). De asemenea, potrivit experților care au sfătuit autoritățile, acest deziderat poate fi atins doar dacă vaccinarea este o obligație, și nu o simplă recomandare.

Curtea a considerat că legislația internă este în concordanță cu interesul superior al copiilor și este impusă de motive relevante și suficiente (par. 289). Astfel, deși sistemul de vaccinare obligatorie nu este singurul sau cel mai răspândit model adoptat de statele părți, Curtea a reiterat că în materie de politică medicală, autoritățile naționale au fost cel mai bine plasate pentru a evalua prioritățile, utilizarea resurselor și nevoile societății. Mai mult, Curtea a subliniat că în toate deciziile referitoare la copii, interesul lor superior trebuie să fie de o importanță deosebită, iar plasarea acestui interes, precum și interesul copiilor ca grup, în centrul tuturor deciziilor care le afectează sănătatea și dezvoltarea reprezintă o obligație pentru statele părți. În ceea ce privește imunizarea, obiectivul trebuia să fie protejarea fiecărui copil împotriva bolilor grave, iar în marea majoritate a cazurilor acest lucru a fost realizat de copiii care au primit schema completă de vaccinare în primii ani, în timp ce ceilalți au fost protejați indirect prin faptul că cei din comunitate au fost vaccinați (par. 288).

În cele din urmă Curtea a analizat proporționalitatea măsurii. În acest sens, Curtea a observat că obligația vaccinării conform legislației interne privea bolile împotriva cărora vaccinarea era considerată eficientă și sigură de către comunitatea științifică (par. 291), că legislația prevedea excepții de la vaccinare din motive de contraindicații sau conștiință (par. 292), despăgubiri în caz de vătămare cauzată de vaccinare (par. 302), precum și că nu permitea administrarea forțată a vaccinărilor și că obligația era executată indirect prin sancțiuni cu un caracter protector (par. 293-294). De asemenea, Curtea a constatat că autoritățile au luat măsurile de precauție necesare, cum ar fi monitorizarea siguranței vaccinurilor utilizate și evaluarea contraindicațiilor în fiecare caz în parte. Din această perspectivă, se poate observa o schimbare în jurisprudența Curții, întrucât dacă în cauza *Boffa și alții c. San Marino*¹, persoana interesată trebuia să demonstreze probabilitatea ca vaccinul să-i provoace probleme grave sănătății sale, în această cauză Curtea sugerează că autoritățile naționale poartă sarcina de a proteja adecvarea vaccinurilor utilizate și de a verifica eventualele contraindicații (par. 301). Constatând că această cerință a fost îndeplinită, Curtea a concluzionat că ingerința a fost proporțională cu scopul legitim urmărit și necesară într-o societate democratică (par. 309-310) și nu a constatat încălcarea art. 8.

Hotărârea a fost adoptată cu o majoritate clară de 16 voturi la unul. Judecătorul Lemmens a votat cu majoritatea cu privire la încălcarea art. 8, dar nu a fost de acord

¹ CtEDO, *Boffa și alții c. San Marino*, decizia Comisiei din 15 ianuarie 1998, cererea nr. 26536/95.

cu refuzul de examina separat plângerea în temeiul art. 2 din Protocolul nr. 1, arătând că această plângere viza mai multe aspecte, cum ar fi aplicabilitatea acestui articol în învățământului preșcolar, precum și în ce măsură copiii ar trebui să suporte consecințele refuzului părinților de a-i vaccina. Judecătorul Wojtyczek a fost singurul care a fost de acord cu argumentele reclamanților, arătând că instanța de la Strasbourg a acceptat un prag foarte scăzut pentru a justifica ingerința gravă cu „libertatea de a dispune de propriul corp”, a oferit în mod incorect o marjă largă de apreciere și nu a demonstrat că beneficiile vaccinării obligatorii depășesc „costurile individuale și sociale și justifică asumarea riscului de suferi efectele secundare”.

Dreptul la respectarea vieții private și de familie - art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Libertatea de exprimare – art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Hotărârea Marii Camere din 25 mai 2021, *Big Brother Watch și alții c. Regatul Unit*, cererile nr. 58170/13, 62322/14 și 24960/15

Aspecte analizate de către Curte:

- Respectarea vieții private;
- Conformitatea cu garanțiile Convenției a regimului de supraveghere secretă, inclusiv interceptarea în masă a comunicațiilor și schimbul de informații;
- Necesitatea dezvoltării jurisprudenței în lumina diferențelor importante dintre interceptarea țintită și interceptarea în masă;
- Adaptarea testului pentru examinarea regimurilor de interceptare în masă prin evaluare globală;
- Concentrarea pe garanții complete pentru a lua în considerare gradul crescând de intruziune în dreptul la confidențialitate pe măsură ce procesul de interceptare trece prin diferite etape;
- Deficiențe fundamentale în regimul interceptărilor în masă, prin absența unei autorizații independente, neinclusiunea categoriilor de selectori în cererea de mandat și eșecul de a supune selectorii unei autorizații interne prealabile;
- Previzibilitate și garanții suficiente pentru primirea informațiilor de la serviciile de informații străine;
- Regimul „neconform cu legea” pentru achiziționarea datelor de comunicații de la furnizorii serviciilor de comunicații
- Protecția insuficientă a materialelor jurnalistice confidențiale în cadrul sistemelor de supraveghere electronică

Situația de fapt

Plângerile reclamanților (companii, instituții filantropice, organizații și persoane private) se refereau, printre altele, la încălcarea dreptului la viață privată (art. 8) împreună cu încălcarea libertății de exprimare (art. 10) și au fost introduse la scurt timp după dezvăluirile făcute de către Edward Snowden² cu privire la existența unor programe de supraveghere și schimb de informații operate de serviciile de informații din Statele Unite și Regatul Unit. Plângerile s-au axat pe trei aspecte principale, și anume: *i.* interceptarea în masă a comunicațiilor; *ii.* obținerea datelor de comunicații de la furnizorii de servicii de comunicații și *iii.* aranjamentele pentru schimbul de informații.

Primele două cereri au fost introduse direct în fața Curții, fără ca anterior să fie sesizate instanțele interne, reclamanții apreciind că nu dispun de un remediu efectiv pentru a le fi soluționate plângerile referitoare la protecția drepturilor omului.

Cea de-a treia cerere a fost introdusă după sesizarea în prealabil a Tribunalului cu competențe de investigare (IPT), tribunal specializat pentru a analiza acuzațiile persoanelor ce se considerau victime ale ingerințelor în drepturile lor în timpul activităților de investigare derulate de către autorități. Tribunalul, făcând trimitere la jurisprudența anterioară a Curții, a reținut că interceptările comunicațiilor în baza unui ordin emis în temeiul Legii privind regulile de investigare RIPA erau conforme cu cerințele Curții referitoare la condiția ca ingerința să fie prevăzută de lege. După publicarea hotărârii, organizațiile non-guvernamentale au formulat o plângere în fața Curții împotriva Regatului Unit. Principalele argumente invocate de reclamanți au fost în sensul că legislația Regatului Unit cu privire la interceptarea comunicațiilor, comunicarea datelor și primirea materialelor interceptate de la furnizorii de servicii de comunicații nu ar fi în conformitate cu legea, conducând astfel la o ingerință în dreptul la respectarea vieții private și libertatea de exprimare.

Hotărârea Camerei din 13 septembrie 2018

Hotărârea Camerei a fost dată la 13 septembrie 2018 constatând încălcarea art. 8 și 10 din Convenție.

Un punct de interes major în hotărârea din această cauză o reprezintă epuizarea remediilor interne, având în vedere că în două din cele trei plângeri conexe nu au fost parcurse proceduri interne anterior sesizării Curții, întrucât legislația națională din Regatul Unit exclude competența Înaltei Curți în soluționarea unei cereri privind violarea drepturilor omului în procedurile de interceptare și supraveghere, astfel de plângeri fiind date în competența Tribunalului cu competențe de investigare (IPT). Astfel cum am arătat anterior, reclamanții din aceste plângeri nu au considerat că sesizarea acestui tribunal ar reprezenta un remediu efectiv.

Curtea nu a concluzionat că cererile reclamanților trebuie să fie declarate inadmisibile. Astfel, deși a statuat că de la momentul pronunțării într-o cauză anterioară similară³ au

² Fost contractor al Agenției Naționale de Securitate a SUA.

³ CtEDO, *Kennedy c. Regatul Unit*, hotărârea din 18 mai 2010, cererea nr. 26839/05.

existat o serie de modificări ale rolului Tribunalului IPT și că procedura a devenit mai eficientă, reclamanților din această cauză nu le poate fi imputat faptul că la momentul formulării cererilor s-au bazat pe jurisprudența anterioară a Curții în care aceasta reținuse că Tribunalul IPT nu reprezintă un remediu efectiv (par. 268).

Astfel, criteriul în raport de care Curtea a apreciat epuizarea sau nu a remediilor interne a fost unul subiectiv, respectiv dacă reclamanții aveau motive să creadă că aceste remedii erau sau nu efective. Cu privire la acest aspect, doi judecători ai Curții au subliniat în opinia lor comună parțial separată și parțial concurentă că Tribunalul IPT oferă un remediu efectiv datorită modificărilor aduse, că reclamanții din această cauză au fost informați de către guvern că cererea lor ar putea fi analizată de către acesta și că, prin urmare, plângerile acestora în fața Curții trebuiau respinse ca inadmisibile.

Pe fondul cauzei, Curtea a reținut că poate fi constatată o încălcare a art. 8 pe baza modului de funcționare a interceptărilor, adică dacă tehnicile utilizate de autorități nu respectă garanțiile și mecanismele de supraveghere lipsesc. Cu toate acestea, Curtea nu a constatat că operațiunea de interceptare în masă ar încălca garanțiile Convenției ca atare, întrucât „decizia de a proceda la un regim de interceptare în masă pentru a identifica amenințările necunoscute la adresa securității naționale este una care continuă să se încadreze în marja de apreciere a statelor” (par. 314). De asemenea, a afirmat că „este clar că interceptarea în masă este un mijloc valoros de realizare a obiectivelor legitime urmărite, în special având în vedere nivelul actual de amenințare atât din partea terorismului global, cât și a criminalității grave” (par. 386). Deși reclamanții au susținut că cerința de „suspiciune rezonabilă” introdusă de Curte în cauza *Roman Zakharov c. Rusiei*⁴ ar trebui să se aplice în egală măsură și interceptării în masă, Curtea a respins această susținere motivat de faptul că „interceptarea în masă este prin definiție neîntințită și a solicita o suspiciune rezonabilă ar face imposibilă funcționarea unui astfel de sistem” (par. 317).

Astfel, anterior hotărârii Marii Camere în cauză, supravegherea în masă a comunicațiilor străine a fost recunoscută ca un instrument indispensabil pentru ca statele să protejeze securitatea națională, atunci când este întreprinsă în conformitate cu măsurile de protecție și mecanismele de supraveghere adecvate.

În februarie 2019, cauza a fost retrimisă în fața Marii Camere, aceasta având sarcina de a răspunde la întrebarea dacă va continua să aplice abordarea Camerei sau, din contră, va schimba modalitatea de interpretare, oferind astfel un nivel mai ridicat de protecție în legătură cu interceptarea și achiziționarea în masă a comunicațiilor străine.

Motivarea și soluția Marii Camere

Marea Cameră a confirmat în mare măsură hotărârea pronunțată de Cameră. Întemeindu-se pe retorica amenințărilor reprezentate de terorismul global și infracțiunile trans-frontaliere, Marea Cameră a confirmat că aplicarea unui regim de interceptare în masă nu încălcă în sine Convenția. În acest scop, Curtea a reiterat că interceptarea în masă este de o importanță vitală pentru state în identificarea amenințărilor la adresa securității naționale, confirmând că autoritățile naționale se bucură de o „marjă largă de apreciere

4 CtEDO, *Roman Zakharov c. Rusiei*, hotărârea din 4 decembrie 2015, cererea nr. 47143/06.

în alegerea celei mai bune modalități de realizare a obiectivului legitim de protejare a securității naționale” (par. 228). În consecință, soluția Curții este în sensul că decizia de a proceda la un regim de interpretare în masă nu încalcă *per se* art. 8.

Elementul de noutate în hotărârea Marii Camere este stabilirea „temeliei oricărei plângeri în temeiul art. 8 cu privire la regimul de interceptare în masă” (par. 350), respectiv stabilirea unor noi garanții fundamentale pentru a reduce la minimum riscul de a abuza de interceptarea în masă. În acest scop, Curtea a operat o distincție clară între interceptarea țintită și interceptarea în masă, stabilind că aceasta din urmă se adresează în general comunicațiilor internaționale, cu scopul de a detecta și investiga timpuriu atacurile cibernetice, contraspionajul și combaterea terorismului (par. 345).

Curtea a reiterat garanțiile minimale stabilite în jurisprudența sa anterioară⁵ pe care legea trebuie să le ofere pentru a putea fi evitate abuzurile de putere, respectiv: natura infracțiunilor care pot determina emiterea unui ordin de interceptare; o definiție a categoriilor de persoane ale căror comunicații sunt susceptibile de a fi interceptate; o limită a duratei interceptării; procedura care trebuie urmată pentru examinarea, utilizarea și stocarea datelor obținute; măsurile de precauție care trebuie luate la comunicarea datelor către alte părți; circumstanțele în care datele interceptate pot sau trebuie șterse sau distruse.

Aplicând aceste principii la situația concretă din această cauză, Curtea a apreciat că legislația internă din Marea Britanie, în ciuda garanțiilor sale, nu conținea garanții suficiente, adecvate și eficiente împotriva arbitrariului și riscului de abuz, astfel că legislația nu îndeplinea condiția ca ingerința să fie prevăzută de lege și să fie necesară într-o societate democratică, și că, în consecință a existat o încălcare a art. 8 din Convenție.

Marea Cameră a respins și ea susținerea reclamanților privind respectarea cerinței „suspiciunii rezonabile” ca nepotrivită în contextul interceptării în masă, deoarece scopul său este „în principiu preventiv, mai degrabă decât pentru investigarea unei ținte specifice și / sau a unei infracțiuni identificabile” (par. 348).

În ceea ce privește încălcarea art. 10, Curtea a apreciat că baza legală a regimului de interceptare în masă nu conținea suficiente protecții pentru materialele jurnalistice confidențiale și a concluzionat că a existat și o încălcare a art. 10 din Convenție.

Cu privire la regimul de obținere a materialelor interceptate de la serviciile de informații străine, Curtea a reținut că nu a existat o încălcare a art. 8 și 10, întrucât regimul de solicitare și primire a materialului interceptat este compatibil cu garanțiile convenționale.

Cu privire la regimul de obținere a datelor de comunicații de la furnizorii serviciilor de comunicații, Curtea a constatat că a existat o încălcare a art. 8, întrucât legislația internă trebuia să impună ca orice regim care permite autorităților accesul la datele reținute de furnizori trebuie să limiteze accesul la scopul combaterii infracțiunilor grave, iar accesul trebuie să fie supus autorizării unui organism independent (par. 351). Curtea a constatat în această privință și încălcarea art. 10, întrucât dispozițiile legale nu se aplicau decât solicitărilor care aveau ca obiect identificarea unei surse jurnalistice, și nu oricărei solicitări care vizează datele de comunicare ale unui jurnalist.

5 CtEDO, *Weber și Saravia c. Germaniei* (nr. 54934/00, ECHR 2006-XI).